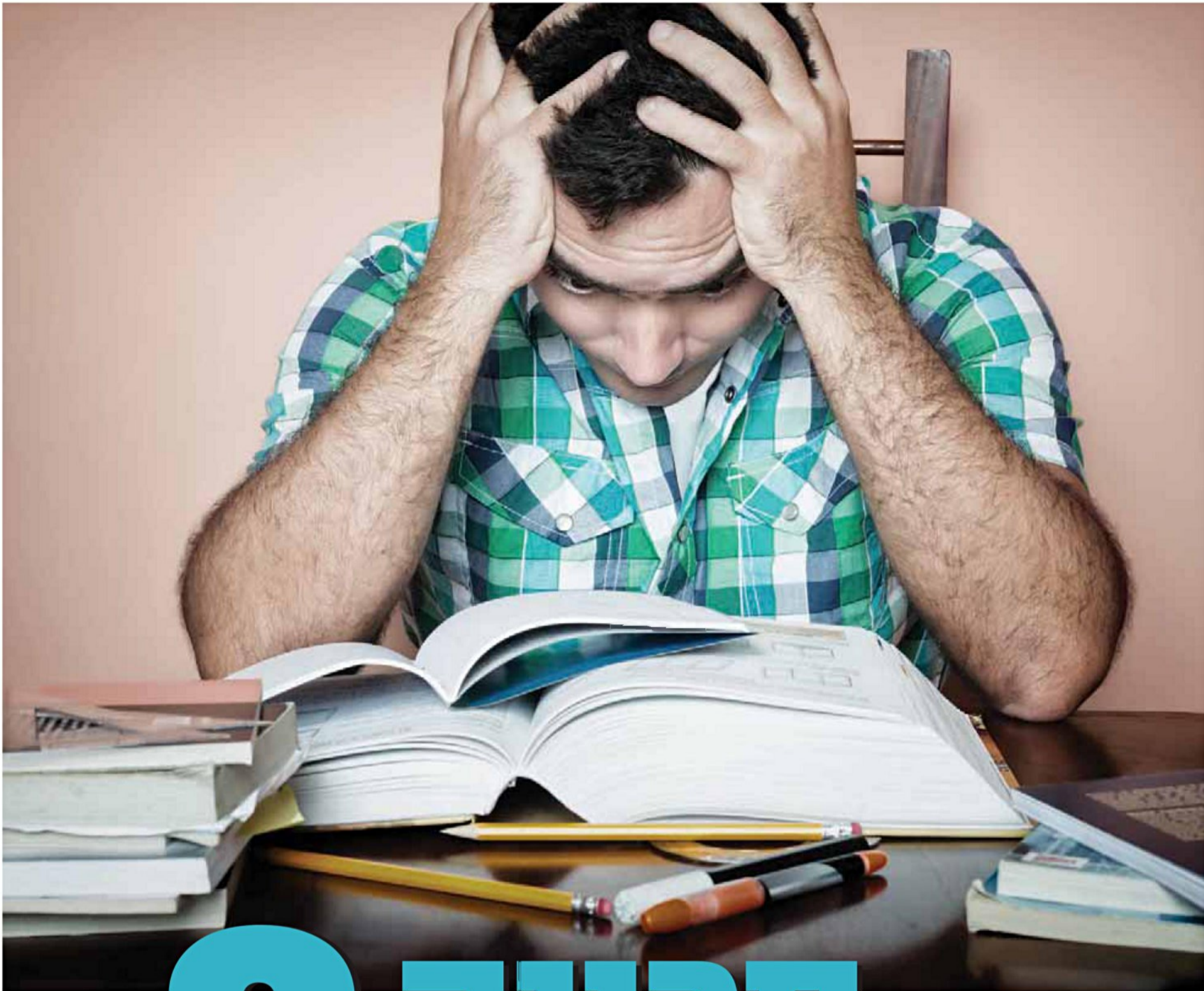

25.62x34.15	1/4	14	עמוד	לימודים	בשבע -	14/03/2019	67615052-2
המרכז האקדמי לבמכללת שאנן - 29100							

מכינה ? לאקדמיה

מדי שנה ניגשים לבחינה הפסיכומטרית כ-70,000 בני אדם ■ רבים מהם מעידים על מאמץ רב בהכנות לקראתה ועל עלות כספית לא מבוטלת ■ אז למה בכלל צריך אותה? האם היא באמת משקפת התאמה ללימודים האקדמיים? ומה הן האלטרנטיבות המוצעות לחלופה? // יוסף ארנפלד

רוצים ממני - כדי להצליח. זה ידע, אבל גם הרבה דרכי פעולה לפתרון מהיר ושיטתי", היא מסבירה. "האמת שאצלי הקורס היה במקום כי אחרי שנתיים של שירות לאומי שהייתי עסוקה בהתנדבות ודברים אחרים, הייתי צריכה את הנחיתה הזאת חזרה ללימודים".
את התשלום לקורס ההכנה בסך כמה אלפי שקלים

למבחן?
"ממש לא. כולם עושים את הקורס, ואם לא הייתי עושה הציונים שלי היו בהכרח יותר נמוכים. חייבים לעשות קורס הכנה לבחינה, זאת שיטה שצריך להכיר. זה כמו לעשות בגרויות בלי להתכונן כמו שצריך בכיתה ובלי לתרגל בחינות. חייבים ללמוד את השיטה, להבין איך המבחן הזה בנוי, מה

בימים אלו שוקדת אמונה גל בת ה-20 על לימודי ההכנה לקראת הבחינה הפסיכומטרית. "הלימודים אינטנסיביים מאוד, שלוש פעמים בשבוע", היא משתפת. "זה דורש גם תרגול של שעות בבית, ויוצא שכמעט חודשיים וחצי אני אמורה לעצור הכול בחיים ולהשקיע רק בפסיכומטרי, שזה מטורף".
יכולת גם לא לעשות את הקורס ולגשת ישר

24.85x33.47	2/4	עמוד 16	בשבע - לימודים	14/03/2019	67615085-8
המרכז האקדמי לבמכללת שאנ - 29100					

מכינה? לאקדמיה?

פלוס תשלום של כמה מאות שקלים לבחינה עצמה היא שילמה מכספה. "בסוף זה סיפור מאוד יקר שמאלצים אותי להוציא מכיס, וכל זה רק כדי לבדוק התאמה למקצוע שאני רוצה ללמוד. זה הזוי שעוד לפני ששילמתי שקל משכר הלימוד לאוניברסיטה, כבר יצאו מחשבון הבנק שלי אלפי שקלים סתם. ומה יעשו חבר'ה צעירים שאין להם כסף? מה יעשו צעירים שמגיעים מאוכלוסייה מעוטת יכולת? איך הם יצליחו לצאת ממעגל של חוסר השכלה? מה המדינה מצפה שיעשו? שיוותרו על הלימודים באוניברסיטה? לא תבל?" היא קובלת.

"זה כבר הפך לתעשייה משומנת. בקורס שלי יש עשרות חבר'ה שכל אחד מהם שילם אלפי שקלים לקורס, אבל מה שעוד יותר לא מובן הוא שכל אחד מהם מתכוון ללמוד מקצוע אחר וכולם נבחנים על אותו חומר ספציפי. האם פיזיקאי או מנתח ראש ומורה לאנגלית נדרשים לאותם כישורים כדי להתאים למקצוע שבחרו? משהו לא מובן בכל השיטה הזאת", טוענת אמונה.

גם דביר קאץ, סטודנט להוראה במכללת אורות ישראל, התכוון לבחינה הפסיכומטרית במשך כמה חודשים. אחד הדברים שהכי תסכלו אותו לאורך הלימוד היה ההרגשה שהוא לא בדיוק מבין מה מטרת הלימוד. "שידרו לי שצריך את המבחן כדי להצליח בחיים, ומי שמקבל ציונים גבוהים יותר זה מלמד עליו שהוא מתאים ליותר מקצועות. אבל נשגב מבינתי איך פרשנות המילה מכמורת תעזור לי להצליח בלימודי הנדסת תוכנה, איך זווית של משושה תעזור לי בהוראה ואיך עצם ידיעת השפה האנגלית מראה עד כמה אני חכם".

ההחלטה של דביר לגשת למבחן הפסיכומטרי נבעה מהמטרה לפתוח לעצמו כמה שיותר אפשרויות בחיים, מתוך ידיעה ברורה שמה שקובע כיום הוא הציון הפסיכומטרי ולא ציוני תעודת הבגרות. "אחרי שש שנים של השקעה בלימודים בתיכון, שבהם מקבלים ציונים גבוהים שמעידים על השקעה בטוח ארוך, פתאום מבחן אחד של שעות ספורות קובע לך הרבה יותר", הוא עדיין תוהה. "זה גם עניין של כסף. למי שיש יכולת כלכלית גבוהה כדי להתכונן בצורה טובה יותר לבחינה - מקבל ציון גבוה יותר, זה מרגיש לי אפילו קצת אפליה. בחורים מוכשרים נופלים על הדברים הלא נכונים".

ההצלחה של דביר במבחן אכן פתחה בפניו אפשרויות רחבות יותר והכניסה אותו למסלול מקוצר של אנשים שציוניהם גבוהים יחסית בפסיכומטרי, אבל אף על פי כן הוא מליץ על התהליך: "זה נראה לי לא נכון ומעט מיותר". לדעתו יש חלופות מוצלחות יותר לתנאי קבלה לאקדמיה, כמו הענקת משקל גבוה יותר לציוני התיכון, "שמעידים בטוח ארוך יותר על הרגלים ויכולות למידה. כל מקצוע הוא שונה בתכלית, הנדסה היא לא רפואה וגם לא הוראה. לקחת מבחן אחד ולהחליט שזו הדרך לדעת אם סטודנט יצליח בכל המקצועות שבעולם,

זה מאוד לא נכון בעיניי. כל תחום צריך מבחן מתאים. גם במבחן עצמו, אפשר לוותר על מילים גבוהות. אני לא רואה קשר בין זה ובין הצלחה במוסד אקדמי. הכוונה היא טובה, אבל יש הרבה מה לשפר".

גם בגרויות וגם פסיכומטרי

הבחינה הפסיכומטרית היא כלי מיון לכניסה ללימודי תואר ראשון במקצועות שונים במוסדות אקדמיים, כולל במכללות האקדמיות לחינוך להכשרת מורים, והיא קיימת במדינת ישראל משנת 1981. את הבחינה עורך המרכז הארצי לבחינות ולהערכה, מייסודן של האוניברסיטאות בישראל. למרות הביקורות השונות על המבחן במהלך השנים, מייסודו טוענים שציון משוקלל המשלב את ציון הבחינה הפסיכומטרית וציוני הבגרות הוא המנבא הטוב ביותר שנמצא עד כה להצלחתו של המועמד בשנת הלימודים הראשונה באקדמיה. כיום המבחן בנוי על ממתמטיקה (40%), שפת אם (40%) ואנגלית (20%).

הכנה רבה ויקרה דרושה כדי להצליח במבחן, וקשה עד מאוד להצליח בו בלי הכנה מתאימה. בשטח פועלים מכונים רבים המספקים קורסי הכנה ותרגול לקראת הבחינה, אך עלותם כאמור יקרה מאוד. כל סטודנט לעתיד נאלץ להיפרד מכ-8,000 שקלים כדי להתכונן למבחן בעזרת מכונים אלו. תעשיית המכונים מגלגלת סכומי עתק. רק כדי לסבר את האוזן, מדי שנה ניגשים לבחינות הפסיכומטריות כ-70 אלף מועמדים ללימודים, שרובם עוברים קורסי הכנה בעלות כוללת של כ-300 מיליון שקלים בשנה.

מי שהתנגד לאורך השנים לבחינה הפסיכומטרית ואף הצליח לבטל אותה במהלך כהונתו כשר חינוך לפני כחמש שנים, הוא שר החינוך לשעבר הרב שי פירון. דא עקא, לאחר שסיים את תפקידו הוחזר המצב לקדמותו והפסיכומטרי - לתפארתו. "מדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם שיש בה גם בחינה פסיכומטרית וגם בחינת בגרות", הוא מצביע על הבעייתיות. "יש בעולם כמה דגמים: דגם אחד אומר רק בחינת בגרות, ודגם שני אומר רק בחינה פסיכומטרית, ודגם שלישי שאומר שנה ראשונה באקדמיה כולם נכנסים בלי מבחן ולפי הציונים בסוף השנה מחליטים מי נשאר ומי לא, כך זה בצרפת למשל".

הרב פירון קובל על כך שלא רק שבמדינת ישראל עושים יותר מבחני בגרות מאשר בכל מדינה אחרת, אלא גם בחינה פסיכומטרית נוספת. "זה חלק מדעה קדומה שהבחינות הבגרות פחות אמינות. אז אם צריך גורם שיסנן את הסטודנטים באקדמיה, שיבטלו את הבחינות הבגרות. למה זה לא קיים באף מדינה בעולם?" הוא תוהה. לדבריו יש לחץ של הרבה כוחות כלכליים. "זה לא דבר פשוט", הוא מוסיף, "הייתי נחוש בדבר הזה, אבל לצערי אחרי שסיימתי את התפקיד החזירו את המצב לקדמותו. הכסף הגדול הוא לא המכונים, אלא העובדה שמשלמים לאוניברסיטאות על הבחינה עצמה ולמרכז הארצי לבחינות והערכה. לכן הם נלחמים בשיניים".

השרה לשוויון חברתי גילה גמליאל מנסה מהזווית שלה להקל את העומס הכלכלי על הנבחנים. כבר 20 שנה, עוד מימיה כיו"ר התאחדות הסטודנטים, היא שואלת את עצמה למה בכלל צריך את הבחינה הפסיכומטרית: "בעיניי, הבחינה הפסיכומטרית זוכה לכתרים שלא מגיעים לה. מייחסים לה סגולות בחייו של סיכויי הצלחה אקדמית, כתרים שהקשר

בינם ובין המציאות לא קיים. במציאות, הבחינה הפסיכומטרית היא מנגנון מפלה בין אלו שיש להם לאלו שאין להם. בעל המאה, זה שיש לו את המשאבים לשלם לקורסי ההכנה האיכותיים יותר, הוא זה שיש לו את הסיכויים היותר טובים לעבור את הבחינה בהצלחה. לא רק שזו בחינה מיותרת שלא מנבאת באמת הצלחה אקדמית, אלא שזהו מנגנון מפלה המתעדף את בעלי האמצעים הכלכליים ופוגע במאמציה של ישראל לקדם שוויון הזדמנויות אמיתי. אם אוכה לשמש, בעזרת השם, כשרת החינוך של ישראל, אחד הצעדים הראשונים שאנקוט יהיה לבטל את הבחינה הפסיכומטרית".

בשל כך השיקה השרה גמליאל את 'קמפוס', פלטפורמה חינוכית דיגיטלית חינוכית, המאפשרת לתלמידים ללמוד בכל מקום ובכל שעה מאות קורסים מקוונים, אקדמיים ומקצועיים, בפורמט המשלב לימוד אינטראקטיבי יחד עם הרצאות מצולמות וחוויית למידה שיתופית וחדשנית. הקורסים מועברים על ידי מיטב אנשי האקדמיה והמרצים בישראל, וביניהם נמצא גם קורס הכנה לבחינה הפסיכומטרית המוצע בחינם לכלל אזרחי ישראל.

"בנסיבות שבהן הבחינה הפסיכומטרית עוד מתקיימת, ושר החינוך הנוכחי, כמו קודמיו, בחר שלא לבטל את המנגנון הארכאי והמפלה הזה, עלינו לפעול בכל דרך כדי להבטיח שוויון הזדמנויות", מסבירה גמליאל. "הקורס המקוון החינוכי שיוזמתי, שהוא הקורס הטוב ביותר בישראל שנכתב בסיוע המרכז הארצי לבחינות והערכה שכותב את הבחינה הפסיכומטרית, יאפשר אפשרות שווה לכולם להצליח בבחינה - לאלו שאין להם, כמו לאלו שיש להם", מבחינה גמליאל. "לא יעלה על הדעת ששערי האקדמיה ייחסמו בפני מי שלא שפר עליו גורלו, האקדמיה צריכה להיות מנגנון למוביליות חברתית ולא מוסד אליטיסטי סגור לבעלי אמצעים. הקורס שיוזמתי הופך את הקערה על פיה, ומאפשר לכל אזרחית ואזרח בישראל ללמוד מכל מקום שהוא ובכל זמן שהוא את קורס ההכנה הטוב בישראל".

אליבא דגמליאל הקורס המקוון יכול להוות תחליף מלא לקורס אישי. "אנחנו חיים בעידן דיגיטלי שמשנה את פני המציאות, ובכלל זה גם את דרכי ההוראה. העולם כולו הולך להוראה דיגיטלית, ומי שלא יסתגל למציאות החדשה פשוט יישאר מאחור. בינואר האחרון השקנו את הקורס לראשונה, ובתוך שבועות ספורים יותר מ-15,000 צעירים החלו ללמוד בקורס הדיגיטלי שיוזמתי. הם ייבחנו בחודש הבא, כך שעדיין אין בידינו נתונים. כפיילוט שקיימנו, בהשתתפות של כמה עשרות לומדים, נרשמו הצלחות מרשימות מאוד, ובטוחני כי הקורס שנפתח לקהל הרחב ירשום הישגים כבירים".

גמליאל לא חוששת שהקורס יוריד את הרמה ויוויל את חשיבות הבחינה. "כל שהוא עושה הוא לקדם שוויון הזדמנויות אמיתי", היא פוסקת.

שונה מהותית מבגרות

"הנושא של קורסים מקוונים קיים כבר הרבה שנים", מגלה מוריה לביא, שמלמדת בחברת 'שמש' פסיכומטרי, "אולי לא בחינם לגמרי, אבל בסכומים סמליים. בסופו של דבר הרבה תלמידים מעדיפים לפגוש פנים אל פנים מורה שינחה אותם בדיוק מה

שר החינוך לשעבר הרב שי פירון: "מדינת ישראל היא המדינה היחידה בעולם שיש בה גם בחינה פסיכומטרית וגם בחינת בגרות. יש בעולם כמה דגמים. דגם אחד אומר רק בחינת בגרות, הדגם השני אומר רק בחינה פסיכומטרית, ודגם שלישי שאומר שנה ראשונה באקדמיה ועל פי הציונים בסוף השנה מחליטים מי נשאר"

בני בהגון, ראש מכללת תלפיות: "לכל מורה דרושות יכולות רגשיות ולא רק אינטלקטואליות. לשם כך אנחנו מעבירים את המועמדות ראיונות שבהם אנחנו בודקים בין השאר את האינטליגנציה הרגשית שלהן."

ד"ר סיגלית רוזמרין, ראשת מכללת אפרתה: "יכול להיות שיש מקצועות מסוימים שדברים במבחן הפסיכומטרי יותר רלוונטיים בשבילם, אבל זה דבר שצריך לחשוב עליו היטב. במקצוע ההוראה משרד החינוך מציע דבר נוסף: מבחן, ריאיון וסימולציה שבדקת מועמדים להוראה. זה נותן מענה טוב יותר מהפסיכומטרי"

25.44x33.6	3/4	18	עמוד	לימודים	14/03/2019	67615103-9
המרכז האקדמי לבמכללת שאנ - 29100						

השרה לשוויון חברתי

גילה גמליאל: "לא רק שזו בחינה מיותרת שלא מנבאת באמת הצלחה אקדמית, אלא שזהו מנגנון מפלה שמתעדף את בעלי האמצעים הכלכליים. אם אזכה לשמש כשרת החינוך אחד הצעדים הראשונים שאנקוט יהיה לבטל את הבחינה הפסיכומטרית"

מוריה לביא, מלמדת בחברת 'שמשי פסיכומטרי': "בסופו של דבר המבחן בודק מיומנויות מולדות כמו ייעוד או צורת חשיבה, לעומת הבגרות שמלמדת שיטתיות והתמקדות בדרך. כל צורת החשיבה והעבודה שונים ואין מה להשוות"

מוריה לביא, מלמדת בחברת 'שמשי פסיכומטרי': "בסופו של דבר המבחן בודק מיומנויות מולדות כמו ייעוד או צורת חשיבה, לעומת הבגרות שמלמדת שיטתיות והתמקדות בדרך. כל צורת החשיבה והעבודה שונים ואין מה להשוות"

אילה נחמני, מנהלת המחלקה לשיווק וקבלת סטודנטים במרכז האקדמי

לב: "למעשה, רף הקבלה לחוג מסוים יכול לעלות בגלל ביקוש גבוה וזה משפיע באופן ישיר על גובה ציון הפסיכומטרי הדרוש לקבלה. כיועצת קריירה לצעירים אני פוגשת הרבה צעירים שמקדישים זמן ניכר מחייהם לצורך שיפור הבחינה וניגשים חמש ושש פעמים כדי לשפר את סיכויי קבלתם"

מכינה? לאקדמיה?

דבר ייחודי נוסף שקיים במרכז האקדמי לב הוא האפשרות להתקבל לרוב החוגים והתוכניות, גם על סמך מבחן תי"ל, מבחן מקביל שבדק גם כישורים, מוטיבציה, התמדה ויכולות שונות שמותאמות ונדרשות לחוגי הלימוד השונים. מבחן זה מנבא באופן מובהק את כישורי הסטודנט להצליח בלימודיו בחוגים השונים, הוא זמין ועלותו סבירה. "מכיוון שהביקוש ללימודי תואר גבוה בהרבה על היצע, למוסדות הלימוד אין ברירה אלא לסנן חלק מהמועמדים ולקבל רק את אלה שהסיכוי להצלחתם הוא הגבוה ביותר".

נחמני מזכירה כי המרוץ אחרי ציון הפסיכומטרי גרם לכך שהאוניברסיטאות פעמים רבות לא משתמשות בציון כאמצעי חיזוי בלבד, אלא גם כאמצעי מיון וסינון. "למעשה, רף הקבלה לחוג מסוים יכול לעלות לא רק בגלל שדרישות הלימודים בחוג קשות ומרובות אלא בגלל ביקוש גבוה, ולכן רף הכניסה שהאוניברסיטאות דורשות עולה באופן טבעי וזה משפיע באופן ישיר על גובה ציון הפסיכומטרי הדרוש לקבלה. כיועצת קריירה לצעירים אני פוגשת הרבה צעירים שמקדישים זמן ניכר מחייהם לצורך שיפור הבחינה וניגשים חמש ושש פעמים כדי לשפר את סיכויי קבלתם".

האלטרנטיבה שמציעים במרכז האקדמי לב מתבטאת במגוון ערוצי קבלה, פרט למבחן תי"ל שהזכרנו לעיל. הערוץ המרכזי להתקבל ללימודי תואר אקדמי הוא על סמך ציון משוקלל המשלב את ציוני הבגרות יחד עם הבחינה הפסיכומטרית, והוא המדד המדויק ביותר שקיים כיום לניבוי הצלחה האקדמית של הסטודנט. אך בנוסף לכך ישנם מסלולי קבלה נוספים שפותחים את האפשרות למועמד להתקבל לחלק מהחוגים, כמו למשל במסלול קבלה ישיר על סמך ממוצע תעודת בגרות גבוה.

"אפילו במקרה שהבגרות נמוכה יותר מממוצע הנדרש, תמיד אפשר לשפר אותה כדי להתקבל", מציעה ד"ר סיגלית רוזמרין, ראשת מכללת אפרתה. "לפעמים אנחנו ממליצים לסטודנטים לחזור על מבחנים של כמה יחידות כדי להעלות את הממוצע, שזה יותר קל מאשר הפסיכומטרי, עם כל מה שרוך בכך. הייתי במחזור הראשון שעשה את המבחן הפסיכומטרי המשותף לכל המוסדות האקדמיים, עד אז כל מוסד ערך מבחן נפרד. אני חושבת שזה לא בוחן באמת, זה בוחן שיון, זה בוחן דברים שאולי אנחנו צריכים אותם בתור ניבוי להצלחת הסטודנט בהמשך".

במיוחד בהוראה, למה צריך עוד מדד? "יכול להיות שיש מקצועות מסוימים שדברים במבחן הפסיכומטרי יותר רלוונטיים להם, אבל זה דבר שצריך לחשוב עליו היטב. בהוראה משרד החינוך מציע דבר נוסף: מבחן, ריאיון וסימולציה שבדקת מועמדים להוראה. לאט לאט מרחיבים את זה וזה נותן מענה טוב יותר מהפסיכומטרי. זה עוד לא קיים מספיק שנים כדי לבחון לעומק, אבל אם נבדקים כישורים שמתאימים להוראה, זה מועיל יותר כדי לנבא".

"הדעה שמכללות הן ברמה נמוכה יותר ואפשר להתקבל אליהן בלי פסיכומטרי לא נכונה. יש היום פקולטות באוניברסיטאות שמקבלות גם תלמידים עם ציונים נמוכים יותר וכלי פסיכומטרי", מבהיר בני בהגון, ראש מכללת תלפיות. בהגון מוסיף ומציין כי הפסיכומטרי משקף אך ורק יכולות אינטלקטואליות ולא יכולות רגשיות, ואי לכך לצורך הצלחה אקדמית".

לעשות ואין לזה תחליף. זו עדיין יוממה חדשה יחסית, כדי לדעת אם זה משפיע או לא. דיברתי עם תלמידה שניסתה ללמוד דרך היוזמה והרגישה אבודה. היא הייתה צריכה מורה שיכוון אותה אישית קצת יותר. בשביל תלמידים שרוצים ללמוד לבד, זו יוזמה מבורכת".

לביא מודעת לביקורות הרבות שמופנות כלפי המבחן, אך מסבירה שמדובר בכוח המצוינות. "ברגע שאתה רוצה מבחן אחד לכל המקצועות האקדמיים, ברור שהוא לא יהיה מושלם", היא מודה. "המרכז הארצי לבחינות והערכה שייך לאוניברסיטאות, והן אלה שהכתיבו מה המיומנויות הנדרשות מבחינתן, כמו קריאה מהירה, הבנת נתונים, הסקת מסקנות - אלו דברים שחשובים בכל לימודים אקדמיים באשר הם. בעבר היו בחינות נפרדות והעלות שלהן, מבחינת התלמידים והמדינה, הייתה גבוהה לאין ערוך. הנתונים של המרכז הארצי לבחינות והערכה שמותאמים לנתונים של האוניברסיטאות מנבאים 50 אחוזים מההצלחה בסוף שנה א'. כל דבר אחר שניבאו לא הגיע אפילו ל-20 אחוזים. יחסית לבחינה שבדקת כל כך הרבה תחומים, זה ניבוי מדהים", היא קובעת.

למה באמת תעודת הבגרות לא מספיקה? "בסופו של דבר המבחן בודק מיומנויות מולדות כמו ייעוד או צורת חשיבה, לעומת הבגרות שמלמדת שיטתיות והתמקדות בדרך. פרט לעובדה שהרבה יותר קל לקבל הקלות בבגרות מאשר בבחינה הפסיכומטרית. הבעיה בבגרות שהיא מאוד מוטה, כשיש הערכה פנימית וחלופית. המבחן הפסיכומטרי הוא בחינה אחידה. כל צורת החשיבה והעבודה שונות, אין מה להשוות. הרב שי פירון ביטל והחזירו אותו, כי ראו שבאותה שנה אחוז הנשירה היה פי כמה וכמה מאשר בשנה רגילה. כלומר, הבגרות לא מספיק משקפת את היכולות האקדמיות. צריך בגרות למטרות אחרות של ידע כללי".

לדבריה של לביא מצטרפת אילה נחמני, מנהלת המחלקה לשיווק וקבלת סטודנטים ויועצת להתפתחות קריירה לצעירים במרכז האקדמי לב. "מבחינתנו, ציון פסיכומטרי גבוה מצביע על סיכויים גבוהים לסיום תואר, ולהפך. ככל מוסד אקדמי שמתמחה בהקניית השכלה אקדמית בהנדסה ומדעים ברמה גבוהה, אנחנו צריכים לבחור את בעלי הסיכויים הגדולים להצליח כדי שחלק קטן ככל האפשר מהמתקבלים ינשור מלימודיו. עם זאת, צריך לזכור שהצלחה או אי הצלחה נובעת מכל כך הרבה גורמים שונים ומשונים, ששום מבחן או סוללת מבחנים לא יוכלו לזהות ולמדוד את כולם. לכן ציון הפסיכומטרי מהווה רק אחד מתנאי הקבלה, ורוב הסטודנטים מתקבלים על סמך ציון שמשקלל את ציוני הבגרות וציון הפסיכומטרי. למעשה, הבחינה הפסיכומטרית בשילוב בחינות הבגרות אמורה להיות המדד המדויק ביותר שקיים כיום לניבוי הצלחה אקדמית".

דביר קאגן, סטודנט להוראה במכללת אורות ישראל:

"שידרו לי שצריך את המבחן כדי להצליח בחיים, ומי שמקבל ציונים גבוהים יותר זה מלמד עליו שהוא מתאים ליותר מקצועות. אבל נשגב מבינתי איך פרשנות המילה מכמורת תעזור לי להצליח בלימודי הנדסת תוכנה"

עמוס ספראי, מנהל מכללת אמונה: "הטוב בעיניי היה שמי שרוצה ילך ללמוד באקדמיה, ותוך שנה או שנתיים יתברר מי מתאים ומי לא. אם היינו יכולים לוותר על הבחינה לגמרי זה היה מצוין, ומעשיך יקרבוך ומעשיך ירחיקוך. אם תלמד טוב, ייתכן שתצליח גם בלי 678 נקודות בפסיכומטרי"

עמוס ספראי, מנהל מכללת אמונה: "הטוב בעיניי היה שמי שרוצה ילך ללמוד באקדמיה, ותוך שנה או שנתיים יתברר מי מתאים ומי לא. אם היינו יכולים לוותר על הבחינה לגמרי זה היה מצוין, ומעשיך יקרבוך ומעשיך ירחיקוך. אם תלמד טוב, ייתכן שתצליח גם בלי 678 נקודות בפסיכומטרי"

פרופ' דוד בן חיים, יו"ר המועצה האקדמית וראש החוג למתמטיקה במכללת שאנ:

"בינתיים רובם ככולם בעד להמשיך במבחנים הפסיכומטריים, למרות שלא מעט צידדו בביטולם. הסיבה הראשית היא שהסינון הראשוני היה קשה במיוחד. היה צריך לקבל את כולם לשנה הראשונה ובסופה לעשות את הסינון. יש כאן בעיה כלכלית. אין אוניברסיטה שיכולה לקבל היום בשנה הראשונה את כל מי שרוצה"

25.22x16.37	4/4	עמוד 20	לימודים - בשבע	14/03/2019	67615102-8
המרכז האקדמי לבמכללת שאנן - 29100					

מכינה? לאקדמיה

התאמה נדרשת גם היכרות אישית: "לכל מורה דרושות יכולות רגשיות ולא רק אינטלקטואליות. לשם כך אנחנו מעבירים את המועמדות ראינות שבהם אנחנו בודקים בין השאר את האינטליגנציה הרגשית שלהן. אם אנחנו רואים מועמדת שיש לה נתונים אישיתיים שמתאימים להוראה, נעשה הכול כדי לקבל אותה".

פרופ' דוד בן חיים, יו"ר המועצה האקדמית וראש החוג למתמטיקה במכללת שאנן, סובר שיש צדדים לכאן ולכאן: "הסיבה המרכזית לחיוב בבחינה הפסיכומטרית, שמגובה במחקרים, היא המתאם בין הציון בפסיכומטרי ובין הצלחה בלימודים אקדמיים. אין התאמה של 100 אחוזים כמובן, אלא בסביבות 50 אחוזים, שזה נחשב מתאם גבוה יחסית. כלומר, זה יכול לנבא בצורה גבוהה יחסית את ההצלחה בלימודים האקדמיים ובסיום שלהם. לעומת זאת, יש הרבה ספקות והרבה טענות נגד. המבחן אמור להיות של משכל, אינטליגנציה. אבל הוכח שעל ידי השתתפות

בקורסים והשקעה של זמן וכסף אפשר לשפר באחוזים די גבוהים את ההצלחה. לכן זה כבר מהווה אפליה לכיוון מסוים, משום שאדם עם יכולת כלכלית טובה יכול להשקיע ולהצליח יותר".

לדבריו, תוקף המבחן תלוי בדעתם של ראשי האוניברסיטאות והמכללות ואת הטענות לקיומו צריך להפנות אליהם. "בינתיים רובם ככולם בעד להמשיך במבחנים הפסיכומטריים, למרות שלא מעט צידדו בביטולם. הסיבה הראשית היא שאילולא המבחנים הפסיכומטריים הסינון הראשוני היה קשה במיוחד. כמו במדינות אחרות, היה צריך לקבל את כולם לשנה הראשונה ובסופה לעשות את הסינון. יש כאן בעיה כלכלית. אין אוניברסיטה שיכולה לקבל היום בשנה הראשונה את כל מי שרוצה, כמו שיש היום בלימודי כלכלה, 70-80 אחוזים נפליטים בסוף השנה הראשונה".

מהבחינה הזאת הוא סובר שהיוזמה של המשרד לשוויון חברתי מהווה בשורה של ממש. "קורס רגיל עולה 7,500 שקלים. הנכדים שלי השתחררו עכשיו מהצבא ולקחו קורס כזה. העובדה שיש קורס מקביל באינטרנט ללא תשלום, פותרת המון בעיות. אומנם לא לכולם, כי לא כל אחד מסוגל לשבת עצמאית וללמוד לבד בלי מעורבות של אנשים נוספים, אבל ללא ספק זה עוזר".

אחת הסיבות לכך שעל אף הביקורות והמחאות מיהרו להחזיר את הבחינה הפסיכומטרית לאחר ששר החינוך לשעבר הרב שי פירון ביטל אותה, היה מחסור באלטרנטיבה. מה שכיום אולי כבר ישנו. "הפסיכומטרי חוגג כבר יותר מ-100 שנה. כבר אז עסקו בו והיום ממשיכים להשתמש בו בווריאציה כזאת או אחרת. עד היום לא נבנה עוד שום מבחן שיכול לנבא הצלחה בלימודים כמו הפסיכומטרי, פרט למבחני IQ", מסביר עמוס ספראי, מנהל מכללת אמונה. "בשנים

האחרונות קם אדם בשם הווארד גרדנר שמציע אינטליגנציות נוספות, כמו הבינאישית, הרגשית ועוד - שאותן אפשר למדוד. היום מודדים על בסיס ידע במתמטיקה, לשון ואנגלית - את היכולת של הסטודנט לעסוק בדברים אחרים, ובמיוחד כאשר עוסקים במיומנויות כמו אומנות, שם מופעלים חלקים אחרים במוח. לכן קצת מופרך שהקריטריון יהיה כמו בלימודי מתמטיקה, ביולוגיה או משפטים".

המסקנה החד משמעית של ספראי היא שהגיע זמנו של הפסיכומטרי להשתנות או להתבטל: "הטוב בעיניי היה שמי שרוצה ילך ללמוד באקדמיה, ותוך שנה או שנתיים יתברר מי מתאים ומי לא. צריך לחשוב טוב אם לא כדאי לחזור למה שהיה לפני מאה שנה. אם היינו יכולים לוותר על הבחינה לגמרי זה היה מצוין, ומעשיך יקרבוך ומעשיך ירחיקוך. אם תלמד טוב, ייתכן שתצליח גם בלי 678 נקודות בפסיכומטרי. יש דברים כאלה והיו דברים כאלה. אבל באיזושהו מקום האוניברסיטאות אמרות שאי אפשר לקבל כל אחד ומוכרחים להשתמש בבחינות מיון. לכן במכללת אמונה יש מבחנים אחרים עם ראינות, תיק עבודות ועוד - אנחנו בוחנים יכולות ותחומי חשיבה אחרים לגמרי שנצרכים לתחום האומנויות".

לדיו, את המודל הזה צריך להעתיק לשאר המכללות והמוסדות האקדמיים. "ישבו אנשים חכמים ובחנו כיצד מוצאים מי שהמוח שלו באמת מכון למתמטיקה. אנחנו נמצאים במצב שבו המדינה כולה מכוונת מתמטיקה ומדעים ואנחנו מזניחים את היצירתיות. זה לא קשור לפסיכומטרי. מדינת ישראל היא מדינת סטארט-אפ בגלל היצירתיות, שאותה בודקים בכלים אחרים לגמרי. גדולי המדענים לאורך כל הדורות תמיד באים אומרים: יצירתיות, זה שם המשחק".

אמונה גל, בת 20, לומדת בקורס הכנה לפסיכומטרי: "בסוף זה סיפור מאוד יקר שמאלצים אותי להוציא מכיסי, וכל זה רק כדי לבדוק התאמה למקצוע שאני רוצה ללמוד. זה הזוי שעוד לפני ששילמתי שקל משכר הלימוד לאוניברסיטה, כבר יצאו מחשבון הבנק שלי אלפי שקלים סתם. ומה יעשו חברה צעירים שאין להם כסף?"